జ్యుడీషియరీ వాచ్:

సమ్మె హక్కు:

న్యాయమూర్తుల అధిక ప్రసంగం ఉద్యోగ సంఘాల నిర్వ్యాపకత్వం

– కె.బాలగోపాల్ *

కార్మికులకూ ఉద్యోగులకూ సమ్మె చేసే హక్కు లేదని సుప్రీంకోర్టు తమిళనాడు ఉద్యోగుల సమ్మె కేసులో చెప్పిందని దేశంలో చాలా ఆందోళన చెలరేగుతున్నది.

ఆ తీర్పులో సుప్రీంకోర్టు అనవసర ప్రసంగం చాలా చేసిందిగానీ కార్మికులకు సమ్మె హక్కు లేదనలేదు. ప్రభుత్వ ఉద్యోగులకు మాత్రమే లేదనింది. అది కూడా సుప్రీంకోర్టు సొంతగా వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయం కాదు. ప్రభుత్వ ఉద్యోగుల ప్రవర్తనా నియమావళులలోనే సమ్మెలో పాల్గొనడం శాఖాపరమయిన నేరం అని ఉంది. అలా ఉండడం రాజ్యాంగ విరుద్ధం కాదనీ – అంటే సమ్మెలో పాల్గొనే ప్రాథమిక హక్కేదీ ఉద్యోగులకు రాజ్యాంగం ఇవ్వలేదనీ – నలభై ఏళ్ల కిందనే సుప్రీంకోర్టు రాజ్యాంగ ధర్మాసనం (కాన్‌స్టిట్యూషన్ బెంచి) ప్రకటించింది.

మరయితే తమిళనాడు ఉద్యోగుల కేసు విషయంలో దేశంలో జరుగుతున్న అలజడి అనవసర మయినదా? కాదు. ఒక్కొక్కసారి

అపోహల వల్ల కూడా మేలు జరగగలదన డానికి ఈ అలజడి ఒక తార్కాణం. అయితే దాని పూర్వాపరాల గురించి సరయిన అవగాహన అవసరం.

సుప్రీంకోర్టు మొన్న ఇచ్చిన తీర్పులోని అభ్యంతర కర లక్షణాలలో ఒకటేమిటంటే, అసలు తమిళనాడు ఉద్యోగులు ఎందుకోసం సమ్మె చేశారని ఎక్కడా చర్చించకపోవడం. ఆ తీర్పులో సమ్మెకు గల కారణాన్ని గురిం చిన కనీస ప్రస్తావన సహితం లేదు.

తమిళనాడు ఉద్యోగులు ఆ రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని కొత్త కోరికలేవీ కోరలేదు. ఆర్థిక భారం వేసే డిమాండ్లేవీ పెట్టలేదు. (ఈ రెండు పనులూ చేయకూడదని కాదు – చేయలేదనేది వాస్తవం) గతంలో చేసుకున్న ఒప్పం దాన్ని అమలుచేయమన్నారు, రిటైరయిన ఉద్యోగుల తదనంతర హక్కుల పైన పెట్టిన ఆంక్షలను తొలగించ మన్నారు. ఈ కోరికలతో వాళ్లు వెంటనే సమ్మెకు దిగలేదు. చాలా దఫాలు చర్చలూ, సంప్రదింపులూ జరిపారు. ఆ ప్రయత్నం ఫలించకపోయేసరికి సమ్మె నోటీసు ఇచ్చి సమ్మెకు దిగారు.

తమిళనాడు ప్రభుత్వం ఈ సమ్మెను ఎదుర్కొనడానికి 'ఎస్మా' ప్రయోగించింది. ఆ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం లోని సకల శాఖలనూ 'అత్యవసర సర్వీసులు'గా ప్రకటించి సమ్మెను నిషేధించింది.

అయినప్పటికీ ఉద్యోగులు సమ్మెకు ఉపక్రమించారు. ఒకరూ ఇద్దరూ కాదు, లక్షల సంఖ్యలో సమ్మెకు దిగారు. అప్పుడు తమిళనాడు ప్రభుత్వం ఎస్మాకు ఆర్డినెన్స్ ద్వారా ఒక సవరణ తీసు కొచ్చింది. ఈ సవరణ సారాంశం ఏమిటంటే ఎస్మా కింద నిషేధించిన సమ్మెలో పాల్గొన్న వారిని విచారణ లేకుండా శిక్షించవచ్చును.

ఆ సవరణను ఆర్డినెన్స్ ద్వారా జారీచేసిన జయలలిత ప్రభుత్వం వెంటనే లక్షల మంది ఉద్యోగు లను బర్తరఫ్ చేసింది. ఈ చర్య చెల్లుతుందా అన్నది తమిళనాడు ఉద్యోగులు కోర్టు ముందుకు తెచ్చిన సమస్య. ఏ నేరానికైనా తప్పిదానికైనా విచారణ లేకుండా ఎవ్వరినీ శిక్షించడానికి వీలులేదనేది ప్రాథమిక సహజ న్యాయసూత్రం. దీనికి ఎంతో అరుదుగా తప్ప కోర్టులు మినహాయింపులు ఇవ్వ లేదు, ఇవ్వజాలవు. అటువంటప్పుడు నిషిద్ధ సమ్మెలో పాల్గొన్న పాపానికి నిర్విచారణగా లక్షలాదిగా ఉద్యోగులను బర్తరఫ్ చేయొచ్చునని చెప్పే చట్టం చెల్లుతుందా? ఉద్యోగులకు సమ్మె చేసే హక్కు లేదనే అనుకుందాం. ఎస్మా ప్రయోగించినప్పుడే కాదు, ప్రయోగించనప్పుడు కూడా లేదనుకుందాం. అయినప్పటికీ సమ్మె చేసినట్టయితే ఏ విచారణా జరపకుండా, ఎవరు బుద్ధెరిగి సమ్మెలో పాల్గొన్నారో, ఎవరు నలుగురిలో నారాయణా అంటూ పాల్గొన్నారో, ఎవరు సమ్మెకారులు కొడతారేమోనన్న భయంతో పాల్గొన్నారో, ఎవరు సమ్మె జరగకున్నా ఆ పూట వేరే కారణాల వల్ల డ్యూటీకి పోకపోదురో – ఇదేదీ విచారించకుండా అందరినీ టోకుగా శిక్షించడం న్యాయ సమ్మతమేనా? అట్లా శిక్షించే అధికారం ఇచ్చే చట్టం రాజ్యాంగ సమ్మతమేనా?

తమిళనాడు ఉద్యోగులు న్యాయస్థానాలను తేల్చుమన్నది ఈ ప్రశ్నలను. కానీ న్యాయస్థానాలు చాలా విచిత్రంగా వ్యవహరించాయి. మొదట వారి కేసు విచారణకు తీసుకున్న మద్రాసు హైకోర్టు జడ్జి ఆ ఆర్డినెన్స్‌నూ దానికింద జరిగిన బర్తరఫ్‌లనూ వెంటనే 'స్టే' చేశాడు. నాగరిక సమాజాలలో అమలులో ఉన్న న్యాయసూత్రాలతో ఏ కొంచెం పరిచయం ఉన్న జడ్జి అయినా చేయవలసిన పని అదే. అయితే ఆ మధ్యాహ్నమే ఆ 'స్టే' మీద తమిళనాడు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చీఫ్ జస్టిస్ బెంచి ముందు అప్పీల్ వేసింది. పొద్దున్న జారీచేసిన ఆర్డర్ మీద మధ్యాహ్నం అప్పీలు స్వీకరించడం సాధారణంగా

జరిగే విషయం కాదు గానీ, జయలలిత పాలన సాధారణమైనది కాదు కదా!

'ఉద్యోగుల సర్వీస్‌కు సంబంధించిన విషయాలను విచారించవలసింది అడ్మినిస్ట్రేటివ్ ట్రిబ్యునలే తప్ప హైకోర్టు కాదు' అంటూ చీఫ్ జస్టిస్ సుభాషణరెడ్డిగారు తమిళనాడు ప్రభుత్వం అప్పీల్‌ను అనుమతించారు. అసలు తమిళనాడు రాష్ట్ర అడ్మినిస్ట్రేటివ్ ట్రిబ్యునల్‌లో ఒకటి తప్ప అన్ని పోస్టులూ ఖాళీగా ఉన్నాయట. అక్కడ కోసులు విచారించడమూ తీర్పులు ఇవ్వడమూ జరగడం లేదంట. ఒక వేళ ట్రిబ్యునల్ సక్రమంగా నడుస్తూ ఉండినా, ఉద్యోగుల సర్వీస్‌కు సంబంధించిన కేసులు వినే బాధ్యత దానిదే అయినప్పటికీ అత్యవసర పరిస్థితులలో 'స్టే' ఇచ్చే అధికారాన్ని హైకోర్టు చలాయిం చకపోలేదు. సుభాషణ్‌రెడ్డిగారు గతంలో మన రాష్ట్ర హైకోర్టు జడ్జిగా ఉన్నప్పుడు అదే వైఖరి అవలంబించారు. వారికి ముందూ వారి తరువాతా మన హైకోర్టే కాక అన్ని హైకోర్టులూ అదే వైఖరి అవలంబించాయి, అవలంబిస్తున్నాయి. లక్షల మంది ఉద్యోగుల ఆకస్మిక బర్తరఫ్ ఒక అత్య వసర సందర్భం కాదని ఎవ్వరూ అనలేరు.

దీని మీద తమిళనాడు ఉద్యోగులు సుప్రీంకోర్టుకు అప్పీల్ చేశారు. సుప్రీంకోర్టు వ్యవహరించిన తీరును విచిత్రం అని కాక వేరే ఏమీ అనలేము. ఉద్యోగుల బర్తరఫ్ విషయంలో సుప్రీంకోర్టు ప్రాథమికంగా సరయిన వైఖరే తీసుకుంది. చట్ట విరుద్ధమయిన సమ్మెలో పాల్గొన్న వారందరినీ ఒకే గాటన కట్టడానికి వీలులేదనీ, గుంపులో ఒకరిగా పాల్గొన్న వారిని బర్తరఫ్ చేయడానికి వీలులేదనీ (ఏదయినా చిన్న శిక్ష వేస్తే వేసుకోవచ్చుననీ) సమ్మె చట్టవిరుద్ధం అని తెలిసీ దానిని నిర్వహించిన వారిపైన, సమ్మె చేయించడానికి బలప్రయోగం చేసిన వారిపైన కఠిన చర్యలు తీసుకోవచ్చుననీ, అయితే అది కూడా తొలగింపే కానక్కరలేదనీ, ఏ శిక్ష ఉచితం అనేది పరిస్థితులను బట్టి ఉంటుందనీ కనీసం ఒక డజను కేసులలో సుప్రీంకోర్టు గతంలో ప్రకటించి ఉంది. ఆ అభిప్రాయాన్ని కాదనడం ప్రస్తుత జడ్జిలకు సాధ్యమూ కాదు, వారు ఆ సాహసమూ చేయలేదు. అందువల్ల సమ్మె సందర్భంగా హింసకు పాల్పడినట్టు ఎఫ్‌ఐఆర్‌లో నమోదయిన వారిని మినహాయించి మిగిలిన వారినందరినీ తమిళనాడు ప్రభుత్వం తిరిగి పనిలోకి తీసుకోవాలని సూచించారు. ఎఫ్ఐఆర్ నమోదయిన వారికి ఏ శిక్ష వేయడం ఉచితంగా ఉంటుందో నిర్ణయించడానికి ముగ్గురు రిటైర్డు న్యాయమూర్తులతో ఒక కమిటీ వేసి, వారి నుంచి వివరణ స్వీకరించి నిర్ణయించాలన్నారు.

ఇప్పటివరకు దేశంలో అమలులో ఉన్న న్యాయ సిద్ధాంతానికిది అనుగుణంగానే ఉంది. అయితే సుప్రీంకోర్టు దీనిని తన ఆదేశంగా జారీచేయకుండా, తమిళనాడు ప్రభుత్వానికి సూచనగా అందజేసి వారి ఒప్పుకోలును నమోదు చేసింది. ఇదెక్కడి న్యాయనిర్ణయం? న్యాయబద్ధమైన తీర్పును ఆదే శంగా జారీచేయకుండా దోషికి దానిని సూచించి వారి ఒప్పుకోలును ఆదరపూర్వకంగా నమోదు చేయడం ఏ రకమైన ధర్మం? గ్రామాలలో పెత్తందార్ల దురాగతాల మీద పంచాయతీలు చేసే పెద్ద మనుషులు పెత్తందారు మనసు నొప్పించే పద్ధతిలో తీర్పు చెప్పకుండ, వారికో అనునయంగా నచ్చచెప్పి ఒప్పిస్తుంటారు. సుప్రీంకోర్టు అదే పని చేస్తే ఏమనాలి?

గ్రామాలలో జరిగే పంచాయతీలతో పోలిక అక్కడితో ఆగిపోలేదు. పనిలోకి తీసుకునే సిబ్బంది తమిళనాడు ప్రభుత్వాన్ని క్షమాభిక్ష కోరుతూ ఇంకెప్పుడూ సమ్మెలో పాల్గొనమని చెప్తూ కాగితం మీద రాసిచ్చి పనిలోకి పోవాలని సుప్రీంకోర్టు ఆదేశించింది. ఇది చాలా అభ్యంతరకరమైన విష యం. బర్తరఫ్ చట్టబద్ధమయితే కోర్టు ఆ విషయాన్ని ప్రకటించి ఉద్యోగులను ఇంటికి పంపించ

వచ్చు. చట్ట విరుద్ధమైతే తిరిగి పనిలోకి తీసుకొమ్మని ప్రభుత్వాన్ని ఆదేశించవచ్చు. అంతే తప్ప 'కాల్మొక్కురా – దొర మంచోడు, నేన్ జెప్తే పనిలోకి దీస్కుంటడు' అనేది ఒక తీర్పా, ఒక న్యాయ నిర్ణయమా, ఒక న్యాయస్థానం అనుసరించదగ్గ వైఖరా?

రెండవది, కోర్టు తీర్పు రూపంలో ప్రకటించినా రచ్చబండ పంచాయతీ రూపంలో చెప్పినా చట్టవిరుద్ధమైన సమ్మెలో పాల్గొన్న వారినందరినీ డిస్మిస్ చేయడం సరయినది కాదని సుప్రీంకోర్టు భావించిన తరువాత, ఇంక తమిళనాడు ప్రభుత్వ ఆర్డినెన్స్ చెల్లనట్టే కదా? ఆ విషయం ప్రకటించ వలసి ఉండింది కదా? సుప్రీంకోర్టు ఆ పని చేయలేదు. పంచాయతీ చేసి తమిళనాడు ప్రభుత్వాన్ని అనునయంగా ఒప్పించి 'ఆర్డినెన్స్ గురించి మేము ఏమీ చెప్పదంలేదని స్పష్టం చేస్తున్నాం. ఆ విష యం మద్రాసు హైకోర్టుకు వదిలేస్తున్నాం' అనింది. ఒకవేళ రేపు మద్రాసు హైకోర్టు ఆర్డినెన్స్ సక్రమమయినదేననే నిర్ణయానికి వచ్చిందనుకోండి. అప్పుడు సుప్రీంకోర్టు చేసిన పంచాయతీ చట్ట విరుద్ధం కాదా? ఆ విషయం మద్రాసు హైకోర్టు అనగలదా?

ఇక్కడితో ఆగిపోయినా పోనీలే అనుకుందుమేమో. కానీ సుప్రీంకోర్టు ఇక్కడితో ఆగిపోలేదు. అడిగిన ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పకుండ, అడగని ప్రశ్న గురించి అధిక ప్రసంగం చేసింది. ఇదే ఎక్కువ మందికి కోపం తెప్పించింది. న్యాయస్థానాల తీర్పులు ఆయా కేసులలో లేవదీసిన ప్రశ్నలకు పరిమితం కావాలనేది న్యాయవ్యవస్థ క్రమశిక్షణకు సంబంధించిన ఒక ప్రాథమిక సూత్రం. ఒక మంచి కోసం దానిని కొంచెం అతిక్రమించమని మనమెప్పుడయినా కోరితే న్యాయమూర్తులు ససేమిరా అంటారు. కానీ ప్రజాస్వామ్యానికీ ప్రజాస్వామ్య హక్కులకూ నష్టం చేయడానికి దానిని అతిక్రమించడానికి వారే ఈ మధ్య కాలంలో ఆరాటం ప్రదర్శిస్తున్నారు.

ప్రభుత్వ ఉద్యగులకు సమ్మె చేసే హక్కు ఉందా లేదా అని కోర్టుకెక్కిన తమిళనాడు ఉద్యోగులు అడగలేదు. చట్టం నిషేధించిన సమ్మెలో పాల్గొన్న వారందరినీ నిర్విచారణగా బర్తరఫ్ చేసే అధికారం ఇచ్చే ఆర్డినెన్స్ చెల్లుతుందా లేదా చెప్పమని అడిగారు. అడిగిన ప్రశ్నను మద్రాసు హైకోర్టుకు వది లేసి, అడగని ప్రశ్న గురించి సుప్రీంకోర్టు సుదీర్ఘంగా వ్యాఖ్యానించింది.

సమ్మె హక్కు ఎప్పుడూ దుర్వినియోగం అవుతుందనింది. దీనికి ఆధారాలేమున్నాయి? ఈ దేశంలో గడచిన యాభై సంవత్సరాలలో జరిగిన సమ్మెలన్నింటినీ ఎవరయినా విశ్లేషించి అందులో ఎంత దుర్వినియోగం ఉందో వివరిస్తూ ఒక నివేదిక ఏదయినా సుప్రీంకోర్టుకు సమర్పించారా? అదేం లేదు. అది జడ్జిల అభిప్రాయమే తప్ప ఆధారాలతో వారి ముందు ఎవరూ వాదించిన విష యం కాదు. మనకందరికీ ఉన్నట్టు వారికి కూడా అభిప్రాయాలు ఉండే హక్కు ఉందిగానీ తమ అభిప్రాయాలను రుజువయిన సత్యాలుగా ప్రకటించే అధికారం లేదు. ఈ తీర్పు ఇచ్చిన జస్టిస్ ఎం.బి.షా గారికి బంద్‌లు, సమ్మెలు, ఊరేగింపులు మొదలయిన కార్యకలాపాలంటే ఇష్టం లేదని గ్రహించడానికి చాలా దాఖలాలున్నాయి. బంద్ పిలుపు ఇవ్వడం రాజ్యాంగ విరుద్ధం అంటూ కేరళ హైకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును సిపిఐ (ఎం) వారు సుప్రీంకోర్టులో సవాలుచేస్తూ, బంద్ నిర్వహణ కోసం బలప్రయోగం చేస్తేనూ, బెదిరింపులకు పాల్పడితేనూ తప్పవుతుందిగానీ శాంతియుతంగా నిర్వ హించే ఉదేశ్యంతో బంద్ పిలుపు ఇచ్చినా రాజ్యాంగ విరుద్ధం ఎట్లా అవుతుందని వాదించగా, 'అవును, అవుతుంది. అదంతే'నని కేరళ హైకోర్టు తీర్పును ఏ వివేచనా లేకుండా ముక్తసరిగా సమర్థిస్తూ సుప్రీంకోర్టు తరఫున తీర్పు జారీచేసిన పెద్దమనిషి ఎం.బి.షా గారు.

లాయర్లు సమ్మె చేయడానికి వీలులేదంటూ అయిదుగురు జడ్జిల సుప్రీంకోర్టు బెంచి ఇచ్చిన తీర్పులో కూడా ఎం.బి.షా గారి భాగస్వామ్యం ఉంది. ఎప్పుడయినా చాలా ప్రత్యేకమైన పరిస్థితులలో చేయవచ్చునన్న చిన్న మినహాయింపు తక్కిన నలుగురూ ఇచ్చారుగానీ, ఏ మినహాయింపూ లేదనీ, ఎట్టి పరిస్థితులలోనూ లాయర్లు సమ్మె చేయడానికి వీలులేదనీ ఎం.బి.షా గారు అన్నారు.

కాబట్టి జస్టిస్ ఎం.బి.షా గారికి సమ్మెలు బంద్‌లు ఊరేగింపులు మొదలయిన విషయాలంటే ఇష్టం లేదనేది స్పష్టమే. కానీ దాని నుంచి ఆయన 'సమ్మె హక్కు ఎప్పుడూ దుర్వినియోగం అవుతుంది' అన్న నిర్ధారణకు వస్తే అది మనకందరికీ ఎందుకు శిరోధార్యం కావాలి?

తమిళనాడు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పెట్టే ఖర్చులో 90 శాతం ఉద్యోగుల జీతభత్యాలకే పోతున్నది కాబట్టి ఉద్యోగులకు సమ్మె చేసే నైతిక హక్కు లేదని కూడా సుప్రీంకోర్టు అనింది. ఈ మాట అనే ముందు ఆ ఉద్యోగులు దేనికోసం సమ్మె చేశారో ఒకసారి చూడవలసి ఉండింది. వాళ్ల గతకాలపు హక్కులను కాపాడుకోవడానికో తప్ప కొత్త హక్కుల కోసం సమ్మె చేయనప్పుడు ఈ ప్రస్తావన ఎందుకవసరమయింది?

సమస్యల పరిష్కారానికి అందుబాట్లో ఉన్న అన్ని మార్గాలనూ అన్వేషించకుండా సమ్మె చేయకూడదని కూడా సుప్రీంకోర్టు అనింది. సూత్రప్రాయంగా దీనికెవ్వరూ అభ్యంతరం చెప్పరుగానీ ప్రభుత్వ ఉద్యోగులకు ఎన్ని ప్రత్యామ్నాయ మార్గాలు అందుబాట్లో ఉన్నాయి? మినిస్టర్ల చుట్టూ తిరిగి న్యాయం చేయమని అడుక్కోవడాన్నీ పైరవీ చేసుకోవడాన్నీ పరిష్కార మార్గాలుగా గుర్తించదలచుకుంటే చెప్పలేము గానీ అవి కాక వేరే ఏ పరిష్కారమార్గాలూ లేవు. ఇక్కడ కూడా సుప్రీంకోర్టు తమిళనాడు ఉద్యోగులు సమ్మెకు దిగక ముందు ఎంతకాలం ఎన్ని రూపాలలో ప్రయత్నం చేశారో తెలుసుకునే ప్రయత్నమేదీ చేయలేదు. ఆ ప్రస్తావన తీర్పులో ఎక్కడా లేదు. అయినప్పటికీ ప్రత్యామ్నాయ ప్రయత్నాలు చేయకుండ నేరుగా సమ్మెకు దిగుతున్నారు అనే నింద మొత్తంగానే ఉద్యోగ వర్గాల మీద వేసి అసలు సమ్మె హక్కే మీకు లేదుపొమ్మనింది.

హక్కుల గురించీ అధికారాల గురించీ సుప్రీంకోర్టు చేసే వ్యాఖ్యానం చట్టంతో సమానమని రాజ్యాంగం అంటుంది. ఎటొచ్చీ ఆ వ్యాఖ్యానం అప్పటికో ఉన్న చట్టాలకూ, రాజ్యాంగానికీ లోబడి ఉండాలి. 1980 తరువాత కొంతకాలం పాటు సుప్రీంకోర్టు ఈ అధికారాన్ని మంచికోసం – అంటే ప్రజల హక్కులను పెంపొందించడం కోసం – వాడుకునింది. ఈ మధ్య కాలంలో దానికి వ్యతిరేక దిశగా వాడుకోవడం మొదలయింది. సమ్మెల గురించి, బంద్‌ల గురించి ఎం.బి.షా గారు ఇచ్చిన తీర్పులు దీనికొక తార్కాణం.

ఇక సుప్రీంకోర్టు సంగతి కొంచెం సేపు పక్కనపెట్టి ఉద్యోగ సంఘాల గురించి కొంచెం సేపు ముచ్చటించుకుందాం. మొదట్లోనే చెప్పినట్టు ఉద్యోగులకు సమ్మె హక్కు లేదనేది సుప్రీంకోర్టు కొత్తగా చెప్పిన విషయం కాదు. అది ప్రభుత్వ ఉద్యోగుల ప్రవర్తనా నియమావళిలోనే ఉంది. ఆ ప్రవర్తనా నియమావళులలో సమ్మె హక్కుమీదనే కాదు, భావ ప్రకటనా స్వేచ్ఛ మీద కూడా తీవ్రమయిన ఆంక్షలున్నాయి. కళ, సాహిత్యం, సంస్కృతులు తప్ప ఇతర విషయాల గురించి ప్రభుత్వ ఉద్యోగులు తమ పైవారి అనుమతి లేకుండా రాయకూడదు, మాట్లాడకూడదు, ఏవిధమైన బహిరంగ వ్యక్తీకరణకూ పాల్పడకూడదు వగైరా.

ఈ ప్రవర్తనా నియమావళులు (బహువచనం ఎందుకు వాడుతున్నామంటే కేంద్ర ప్రభుత్వ

ఉద్యోగులకొకటి, ఒక్కొక్క రాష్ట్రంలోని ప్రభుత్వ ఉద్యోగులకొక్కటీ ఉన్నాయి - అయితే హక్కుల లేమి అన్నిటా సామాన్యమే) రాజ్యాంగం రాసుకున్న తరువాత పుట్టినవి కావు. అప్పుడప్పుడు కొన్ని సవరణలు చేస్తున్నారు గానీ ఇవి మౌలికంగా వలస పాలన కాలానివి.

రాజ్యాంగ ప్రాథమిక హక్కులకు విరుద్ధమైన చట్టాలు, నియమాలు, నిబంధనలు చెల్లవని రాజ్యాంగం అంటుంది కాబట్టి, ఉద్యోగుల ప్రవర్తనా నియమావళులలోని ఈ నిషేధాలు, నిర్బంధాలు చెల్లవంటూ రాజ్యాంగం అమలులోకి వచ్చిన మొదటి పది సంవత్సరాలలోనే ప్రభుత్వ ఉద్యోగులు కోర్టుకెక్కారు. ఆ సవాలు చివరికి సుప్రీంకోర్టు రాజ్యాంగ ధర్మాసనం వదేకు పోయింది. సుప్రీంకోర్టు ఉద్యోగుల వాదనలో సగభాగాన్ని ఆమోదించి సగభాగాన్ని తిరస్కరించింది. భావప్రకటనా స్వేచ్ఛ రాజ్యాంగ ప్రాథమిక హక్కులలో భాగం కాబట్టి దానిని అహేతుకంగా నిర్బంధించే నియమాలు చెల్లవనీ, దానిపైన హేతుబద్ధమైన పరిమితులు మాత్రమే పెట్టవచ్చుననీ అనింది. సమ్మె చేసే హక్కు రాజ్యాంగ ప్రాథమిక హక్కు కాదు కాబట్టి దానిని పూర్తిగా నిషేధించే నిబంధనలో తప్పేమీ లేదనింది. ఈ తీర్పు 1962లో అయిదుగురు జడ్జిలు ఇచ్చారు. ఆ కేసు పేరు కామేశ్వర్ ప్రసాద్ వర్సస్ స్టేట్ ఆఫ్ బీహార్.

అందువల్లనే, మొన్నటి తీర్పులో సుప్రీంకోర్టు కొత్తగా అన్నదేమీ లేదన్నాము. (అధిక ప్రసంగాన్ని పక్కనపెడితే) అయినప్పటికీ రెండు విషయాలు చెప్పుకోవాలి. 40 ఏళ్ల కింద ఇదే అభిప్రాయం ప్రకటించినప్పుడు కోర్టు సమ్మె హక్కును తేలికగా తీసిపారేయలేదు. దానినొక అర్థవంతమైన హక్కుగా గుర్తిస్తూ, ఉద్యోగుల వాదనలను సవివరంగా ఉటంకిస్తూ, ఏది ఏమయినా రాజ్యాంగంలో ఆ హక్కు ఇవ్వనప్పుడు దానిని పూర్తిగా నిషేధించే చట్టాలు చేసినా నియమ నిబంధనలు ప్రకటించినా మేమేం చేయలేం అని తమ అవగాహన మేరకు అన్నారు. ఇప్పటి తీర్పు ధ్వనే వేరు.

రెండవది, 40 ఏళ్ల నాటికీ నేటికీ సుప్రీంకోర్టు తన పర్యవేక్షణాధికారాన్ని అర్థం చేసుకున్న తీరులో మార్పు వచ్చింది. రాజ్యాంగం ఇచ్చిన అధికారంతో చట్ట సభలు, ప్రభుత్వము ఏ చట్టాన్నయినా ఏ నియమాన్నైనా రూపొందించవచ్చుననీ అది రాజ్యాంగంలోని ఏదయినా నిర్దిష్టమైన అంశానికి వ్యతిరేకమయితే తప్ప కోర్టులు జోక్యం చేసుకోజాలవనీ అప్పట్లో సుప్రీంకోర్టు భావించేది. 1970ల తరువాత ఈ అవగాహనలో మార్పు వచ్చింది. రాజ్యాంగంలోని నిర్దిష్టమైన అంశాలే కాక మరికొన్ని ప్రమాణాల ఆధారంగా కూడా చట్టాలనూ చట్ట సంబంధమైన నియమాలనూ న్యాయస్థానాలు చెల్లవని ప్రకటించవచ్చునని ఇప్పుడు కోర్టులు భావిస్తున్నాయి. సహజ న్యాయసూత్రాల వంటి మౌలిక విలువలకు వ్యతిరేకమైనా, చెప్పుకున్న లక్ష్యానికీ చేసిన చట్టానికీ (లేక నియమానికీ) అసలే పొంతన లేకున్నా, ప్రాథమిక సహేతుకత లోపించినా ఆ చట్టాన్నీ లేక చట్ట సంబంధమైన నియమాన్నీ కొట్టేయవచ్చునని ఇప్పుడు కోర్టులు భావిస్తున్నాయి. ప్రభుత్వ ఉద్యోగులెవ్వరూ ఏ పరిస్థితులలోనూ సమ్మె చేయడానికి అసలే వీలులేదని చెప్పే నియమం క్రమశిక్షణ అనే లక్ష్యంతో పొంతనలేని శాసనం అనీ, ప్రాథమిక సహేతుకత లోపించిన నిబంధన అనీ వాదించే అవకాశం ఉంది. అంతేకాక భారత ప్రభుత్వం సంతకం చేసిన అంతర్జాతీయ ఒడంబడికలనూ, ప్రకటనలనూ కూడా కోర్టులు ఒకమేరకు లెక్కలోకి తీసుకోవచ్చునని 1990 తరువాత కోర్టులు భావిస్తున్నాయి. (అంతకు ముందు, పార్లమెంటు వాటికి శాసన రూపం ఇస్తే తప్ప అవి కోర్టుల పరిగణనలోకి రావని భావించేవారు) భారత ప్రభుత్వం సభ్యదేశమైన అంతర్జాతీయ కార్మిక సంస్థ తీర్మానాలలో

కార్మికులకు, ఉద్యోగులకు హేతుబద్ధమైన పరిమితులకు లోబడి సమ్మె హక్కు ఇవ్వాలన్నది ఒకటి. ఈ మార్పులను సుప్రీంకోర్టు లెక్కలోకి తీసుకుని ఉంటే నలభై ఏళ్లనాటి తీర్పును సమీక్షించే ప్రక్రియ మొదలయి ఉండవచ్చు. అయితే ఆ పని చేయలేదు సరికదా, నలభై ఏళ్లనాడు సమ్మె అనే హక్కుకు ఇచ్చిన గౌరవం సహితం వీళ్లు ఇవ్వలేదు.

అదట్లాగుంచి, ఈ నలభై ఏళ్లలో ఆనాటి తీర్పును అధిగమించడానికి ఉద్యోగ నియమాలను సవరించాలన్న డిమాండుతో ఉద్యోగ సంఘాలు ఏనాడూ ఉద్యమించకపోవడం విశేషం. ఒక చట్టం, లేక రూలు రాజ్యాంగ విరుద్ధం కాదనీ సక్రమమైనదేననీ సుప్రీంకోర్టు ప్రకటించిన తరువాత, దానిని తొలగించుకోవాలంటే మళ్లీ శాసనాధికారాన్ని ఆశ్రయించవలసిందే. ప్రభుత్వ ఉద్యోగుల ప్రవర్తనా నియమావళిని సవరించి, ఉద్యోగులకు సమ్మె హక్కు ఇమ్మన్న డిమాండుతో (సహేతుకమైన పరిమితులు పెట్టుకుంటే పెట్టుకోవచ్చు) ఒక్క ఆందోళన కూడా ఇన్నేళ్లుగా ఉద్యోగ సంఘాలు చేపట్టలేదు. సుప్రీంకోర్టు మొన్న చేసిన అధిక ప్రసంగం ఆ విషయాన్ని గుర్తుచేసినందుకా ఇప్పుడింతగా గగ్గోలు పెడుతున్నారు?

సుప్రీంకోర్టు నిరాకరించిన సమ్మె హక్కు విషయంలోనే కాదు, సుప్రీంకోర్టు ఆమోదించిన భావ ప్రకటనా స్వేచ్ఛ విషయంలోనూ ఉద్యోగుల ప్రవర్తనా నియమావళులను తదనుగుణంగా సవరింపజేసే ప్రయత్నమేదీ ఉద్యోగ సంఘాలు చేయలేదు. 1962లోనే సుప్రీంకోర్టు చెల్లవని ప్రకటించిన నిషేధాలన్నీ చెక్కుచెదరకుండా ఉద్యోగుల ప్రవర్తనా నియమావళులలో అట్లాగే కొనసాగుతున్నాయి. వాటిని సవరించే ప్రయత్నం ప్రభుత్వాలూ చేయలేదు, సవరించాలన్న ఒత్తిడి ఉద్యోగ సంఘాలూ పెట్టలేదు. అవి చెల్లవని సుప్రీంకోర్టు చెప్పింది కదా, అవి కాయితాల మీద కొనసాగడం వల్ల వచ్చిన నష్టమేమిటని అడుగుతారేమో. నష్టమేమిటంటే అవి కాయితాల మీద ఉన్నంత కాలం వాటిని వాడుకొని ఉద్యోగులను అధికారులు సతాయించే అవకాశం ఉంటుంది. సతాయింపుకు గురయిన ఒక్కొక్క ఉద్యోగీ కోర్టుకు పోయి సుప్రీంకోర్టు తీర్పును ఉటంకించి న్యాయం పొందవచ్చును గానీ ఈ లోపల ఏ మూడేళ్లో నాలుగేళ్లో సస్పెన్షన్‌లోనో, పూర్తి నిరుద్యోగంలోనో గడపవలసి ఉంటుంది. సుప్రీంకోర్టు తీర్పుననుసరించి కనీసం భావ ప్రకటనా స్వేచ్ఛమేరకయినా ఉద్యోగుల ప్రవర్తనా నియమావళిని తిరగరాయించుకొని ఉంటే ఈ అవస్థ ఉండదుకదా! ఉద్యోగ సంఘాలు ఈ ప్రయత్నం సహితం ఎందుకు చేయలేదు?

ఆసక్తి లేదు కనుక. సమ్మె హక్కు, భావప్రకటనా స్వేచ్ఛ ఉద్యమాలు చేయదలచుకున్న వారికి కావాలి. ఎంఎల్ఏతో చెప్పించి, మంత్రితో ఫోన్ చేయించి, ముఖ్యమంత్రికి నచ్చిన మనిషిని సంఘం అధ్యక్షునిగా పెట్టుకొని – ఏదీ నడవకపోతే పైసలిచ్చి – పనులు చేయించుకునే సంస్కృతికి అలవాటు పడ్డ వారికి భావప్రకటనా స్వేచ్ఛ ఎందుకు, సమ్మె హక్కు ఎందుకు?

ఇప్పుడేమయిందంటే ఈ పైరవీలు కూడా హక్కులను కాపాడలేకపోతున్నాయి. ప్రభుత్వమే అక్కరలేదని ప్రపంచ బ్యాంకు అంటుంటే ఇంక ప్రభుత్వ ఉద్యోగుల గోడు, వారి హక్కుల గోడు వినేవారెవరు? పైరవీ సాగకపోతే ఉద్యమాలు అవసరం కాబట్టి ఉద్యోగ సంఘాలిప్పుడు సమ్మె హక్కో అంటూ గగ్గోలు పెడుతున్నాయి. అయితే ఇప్పుడు కూడా ఉద్యమించి ప్రవర్తనా నియమావళులను సవరించుకుంటామనడం లేదు. ముగ్గురు జడ్జిలో అయిదుగురు జడ్జిలో ఏడుగురు జడ్జిలో కూర్చొని ఉద్యోగులకు సమ్మె హక్కు లేదన్న ఇద్దరు జడ్జిల తీర్పు తప్పని ప్రకటించాలని కోరుకుంటు

న్నారు. మళ్లీ ఉద్యోగ సంఘాలన్నీ వామపక్ష దృక్పథమున్న సంఘాలే – మార్క్సిస్టు వామపక్షం, కాకపోతే నెహ్రూవాద వామపక్షం.

నిజానికి సమ్మె హక్కు గురించి మొన్నటి తీర్పులో సుప్రీంకోర్టు చేసిన వ్యాఖ్యలు ప్రభుత్వ ఉద్యోగులకు మాత్రమే వర్తిస్తాయని అందరికీ అర్థం అయివుంటే ఇంత అలజడి, ఆందోళన జరిగి ఉండేవి కావు. అవి ప్రభుత్వ ఉద్యోగులకే కాక పారిశ్రామిక కార్మికులకు కూడా వర్తిస్తాయనుకోవడం వల్ల ఇంత స్పందన వచ్చింది. కార్మిక సంఘాలకు సహితం ఈ విషయంలో స్పష్టత లేదు కాబట్టి ఆ తీర్పు పారిశ్రామిక కార్మికులకు వర్తించదని చెప్పడం అవసరం. పారిశ్రామిక కార్మికులకు ఐడి చట్టం (పారిశ్రామిక వివాదాల చట్టం) ఒక పరిమితమైన సమ్మె హక్కు కల్పించింది. అది పరిమిత మైన హక్కే అయినప్పటికీ అది చట్టం గుర్తించిన హక్కే. దానికి భిన్నంగా తీర్పు జారీచేసే అధికారం సుప్రీంకోర్టుకు లేదు, చేసినా అది చెల్లదు.

ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలలోనూ కొందరు పారిశ్రామిక కార్మికుల నిర్వచనం కిందికి వస్తారు. వారి సమ్మె హక్కును కూడా ఈ తీర్పు తీసేయదు. పోస్టల్, టెలికాం, రైల్వే, పోర్టు, బ్యాంకుల సిబ్బందిలోని కార్మికులు ఈ కోవకు చెందుతారు. పారిశ్రామిక కార్మికులు కాని ప్రభుత్వ ఉద్యోగులకు మాత్రమే ఈ తీర్పు వర్తిస్తుంది.

ఈ వర్గమంటే ప్రజలలో ఎవ్వరికీ పెద్దగా సానుభూతి లేదు. లేకపోవడానికి ప్రజల కారణాలు ప్రజలకున్నాయి. అయితే వారి పట్ల ప్రజలలో ఉన్న వ్యతిరేకత కారణంగా సమ్మె హక్కు మొత్తంగా తీసేసే నిబంధనలను, వాటిని ఆమోదించే కోర్టు తీర్పులను ఉపేక్షిస్తే చాలా నష్టం జరగగలదు. రేపు ఐడి చట్టం పారిశ్రామిక కార్మికులకిచ్చే పరిమితమైన సమ్మె హక్కును సహితం పార్లమెంటు తీసేస్తే దానిని కోర్టులో సవాలు చేయడానికి ఈ తీర్పులు అడ్డం రాగలవు. అంతేకాక, ప్రభుత్వ అధికార్లలోనూ గుమాస్తాలలోనూ ఎన్ని లోపాలున్నా, వారికి సమస్యలు లేవనలేము, ఆ సమస్యల పరిష్కారానికి సమ్మె చేసే పరిస్థితి రాదనలేము.

అపోహ వల్లనయితేనేం, ఎందువల్లనయితేనేం, పారిశ్రామిక కార్మికులు, గని కార్మికులు, సాధా రణ ప్రజలు అనేకమంది ఈ తీర్పుకు వ్యతిరేకంగా స్పందించడంలో ఉన్న ఔదార్యాన్ని ప్రభుత్వ ఉద్యోగులు గుర్తించి తామూ ఇతరుల హక్కుల విషయంలో అంతే ఉదారంగా స్పందించడం ఇప్పు డయినా నేర్చుకుంటారా? ఉద్యమాలలోనే కాక నిత్య జీవితంలో ప్రజలతో వ్యవహరించే టప్పుడు కూడా ఈ వైఖరిని ప్రభుత్వ ఉద్యోగులు ప్రదర్శించడం దానంతటది అవసరమేకాక, ప్రపంచీకరణలో భాగంగా అందరి హక్కులు మీదా ఉమ్మడిగా జరుగుతున్న దాడిని ఎదుర్కొనడానికి చాలా ఉపయోగపడుతుంది. ఇంకా ఎక్కువమంది జడ్జిలతో కూడిన ధర్మాసనం కూర్చొని తమకు సమ్మె హక్కు ప్రసాదిస్తుందన్న ఆశకు ఇస్తున్న విలువ ఉద్యోగ సంఘాలు ఈ అవసరానికి ఇస్తే బాగుండేది.

C